

Otuz Üçüncü Söz, On Birinci Pencere'yi izah eder misiniz?

"On Birinci Pencere"

et'neş dalâletten kulûbun ve ervah Bütün **الاذكر ا تَطْمِئِنُّ الْغُلُوبُ** eden ıztırabat ve keşmekeş ve ıztırabattan neş'et eden mânevî elemlerden kurtulmaları, bir tek Hâlık tanımakla olur. Bütün mevcudatı bir tek Sânie vermekle necat buluyorlar, bir tek Allah'ın zikriyle mutmain olurlar. Çünkü, hadsiz mevcudat bir tek zâta verilmezse, Yirmi İkinci Söz'de kat'î ispat edildiği gibi, o zaman her bir tek şeyi hadsiz esbaba isnad etmek lâzım gelir ki, o halde bir tek şeyin vücudu, umum mevcudat kadar müşkül olur."

"Çünkü, Allah'a verse, hadsiz eşyayı bir zâta verir. Ona vermezse, her bir şeyi hadsiz esbaba vermek lâzım gelir. O vakit, bir meyve, kâinat kadar müşkülât peydâ eder, belki daha ziyade müşkül olur. Çünkü, nasıl bir nefer yüz muhtelif adamın idaresine verilse, yüz müşkülât olur. Ve yüz nefer bir zabitin idaresine verilse, bir nefer hükmünde kolay olur. Öyle de, çok muhtelif esbabın bir tek şeyin icadında ittifakları, yüz derece müşkülâtlı olur. Ve pek çok eşyanın icadı bir tek zâta verilse, yüz derece kolay olur."

"İşte, mahiyet-i insaniyedeki merak ve taleb-i hakikat cihetinden gelen nihayetsiz ıztıraptan kurtaracak, yalnız tevhid-i Hâlık ve marifet-i İlâhiyedir. Madem küfürde ve şirkte nihayetsiz müşkülât ve ıztırabat var. Elbette o yol muhaldir, hakikati yoktur. Madem tevhidde, mevcudatın yaratılışındaki suhulete ve kesrete ve hüsn-ü san'ata muvafık olarak, nihayetsiz suhulet ve kolaylık var. Elbette o yol vâciptir, hakikattir. İşte, ey bedbaht ehl-i dalâlet! Bak, dalâlet yolu ne kadar karanlıklı ve elemli! Ne zorun var ki oradan gidiyorsun? Hem bak, iman ve tevhid yolu ne kadar kolay ve safâlı! Oraya gir, kurtul."⁽¹⁾

Bir işi tek bir zata vermekte nihayetsiz kolaylık varken, aynı işi çok ellere vermekte de nihayetsiz zorluklar vardır. Bu sebeple o işin vuku bulması; ancak tek ele tevdi etmekle mümkündür.

Mesela; bir elmanın yaratılması için, kainatın bütün çarklarının ve unsurlarının bir

fabrika gibi işlemesi gerekiyor. Bu kainat fabrikasında bir dişli çalışmasa, elma vücut bulamaz, mesela güneş olmasa elma olmaz. Öyle ise bir elmanın vücut bulması için, bütün kainata ve sebeplere hükmetmek iktiza ediyor.

Burada iki şık var; birisi tevhit diğeri şirk. **Tevhide göre**, bütün bu kainatın tedbir dizgini; Allah'ın sonsuz ilim, irade ve kudretinin elindedir. Allah bu sonsuz sıfatları ile elmayı yaratırken, bütün kainatı o elmanın oluşumunda istihdam ediyor. Bu mana akla gayet makul ve kolaydır.

Şirke göre ise; bütün kainat ve içindeki sebepler, birbirlerine hem hakim, hem mahkum, hem cahil, hem sonsuz ilim sahibi, hem kudret sahibi, hem aciz olmak gerekiyor. Zira elmanın oluşumunda güneş haddi kadar karışırken, su da haddini aşmıyor, öyle ise her bir sebep haddi miktarı kadar müdahil oluyor ki; bu hakimiyet sırrına uygun düşmez, ilim manasına uyum sağlamaz. Öyle ise bir elmayı sebeplere ve kainata havale etmek, gerçekten içinden çıkılmaz bir zorluk taşıyor.

Şayet elmayı sebepler yapıyor dersek, bir elmanın oluşması trilyonlarca yıl içinde bir tesadüfe rastlaması gerekir ki, bu imkansızdır; halbuki biz her mevsimde elmayı rahat ve ucuzca yiyebiliyoruz. Demek tesadüf ve sebepler bu işe müdahil değiller, her şey Allah'ın takdir ve iradesi ile vuku buluyor, bunda kalbin ve ruhun kolaylığı ve tatminliği vardır.

İşte küfür ve şirk yolunun bu karmaşık ve imkansız halleri, insanın kalp ve kafasını hayli bir karıştırıp ıstıraba düşürüyor. İnsanın rahatını ve huzurunu bozuyor. Öyle ise insanın kalp ve kafasını huzura ve tatmine ulaştıracak yegane yol; tevhit ve imandır.

İnsan ya tek olan Allah'ı kabul edip itminana ve rahata erecek ya da hadsiz sebepleri kabul edip ıstırap ve azaba giriftar olacak. İşte tevhidin bu itminan ve kolaylığı, hakkaniyetine en büyük bir delil ve işarettir. Bu yüzden Allah ayet-i kerimede şöyle buyuruyor:

“Haberiniz olsun ki, kalpler ancak Allah'ın zikriyle huzura kavuşur.” (Ra'd, 13/28)

(1) bk. [Sözler, Otuz Üçüncü Söz, On Birinci Pencere](#).